

THEMA 0

Activiteiten:

De leerlingen worden ingeleid in de lessen. Voorafgaand aan de hieronder beschreven kennismaking met Roosje Glaser, haar neef Paul Glaser en voor deze lessen relevante informatie over de Tweede Wereldoorlog, maken zij als vertrekpunt van de lessen vier keuzes in dilemma's waarvoor zij worden geplaatst.

Overzicht:

- Duur: 1 a 2 lesuur
- De docent geeft een inleiding op de lessen. Deze inleiding betreft zowel de inhoud van de lessen als een inleiding op het gebruik van de website.
- Doel 1) is de thematiek van de lessen duidelijk te maken: 'waarom handelen mensen zoals ze handelen?' Deze leidende kwestie staat steeds in relatie tot het verhaal van Roosje en de Shoah. Zij stelt ook de vraag wat Roosje en de Shoah ons vandaag nog te zeggen hebben. Doel 2) is een technische inleiding waardoor de leerlingen kunnen omgaan met de digitale omgeving waarin zij werken.

De volgende punten komen in deze inleidende les aan de orde:

1. Een standpuntbepaling van de leerlingen tav 4 dilemma's. Ieder dilemma is ontleend aan een thema dat in de lessen aan de orde komt.
2. Een kennismaking met Roosje en Paul Glaser
3. Een check van de voorkennis van WO II
4. Een kennismaking met werkwijze, thema's etc.

Hieronder worden deze punten achtereenvolgens uitgewerkt.

1. STANDPUNTBEPALING

De leerlingen maken primaire keuzes, dwz keuzes zonder méér context dan hun eigen levenservaring. In de loop van de lessen worden zij met ieder van die keuzes nog een keer geconfronteerd nadat zij een thema onderzocht te hebben. De dilemma's hebben een verbinding met situaties in WO II. De opdracht die de leerlingen krijgen, staat hierna.

In het leven maak je keuzes. Die kunnen gaan over vriendschappen, conflicten met leraren of ouders, op de sportclub, te veel om te bedenken. Soms zijn die keuzes makkelijk of lijken ze makkelijk, soms zijn ze moeilijk of lijken ze moeilijk.

In deze serie lessen wordt met enige regelmaat gevraagd wat jij ergens van vindt of wat jij zou kiezen. We beginnen daar hier mee.

Dilemma's

Je ziet hieronder vier vragen of dilemma's. Kruis steeds aan waarvoor je nu kiest. Je ziet dat dilemma 1 door de jongens en de meisjes apart worden behandeld. De dilemma's 2 t/m 4 behandelen alle leerlingen. Aan het einde van ieder dilemma staat de vraag waar het om gaat. Licht je keuze in volledige zinnen toe. Bewaar de keuzes die je hebt gemaakt goed! We komen er in de loop van de lessen op terug.

Dilemma	Ja	Nee	Ik weet het niet	Toelichting	Situatie ttv WO II (dit krijgen de II. niet te zien)
Voor de meisjes					
1. Je leraar zegt dat alle meisjes die slecht zijn in wiskunde verplicht op twee middagen in de week van 14.30 tot 17.00 uur naar bijles wiskunde moeten. En dat gedurende 6 weken. De meisjes die dat niet doen, gaan niet over. Dat heeft de schoolleiding beslist. Jij bent een van de meisjes. Wat doe je: ga je naar de bijles of verzet je je daartegen? Met andere woorden: Ga jij tegen regels in waarmee je het niet eens bent, zelfs als je dat in grote problemen kan brengen?					<i>Situatie Roosje:</i> invoering Davidster + andere maatregelen tegen de Joden. Zij weigert een davidsster te dragen, blijft haar danslessen geven + gaat met opzet op terrassen zitten waar borden staat voor Joden verboden. Het liefst nog als er ook Duitse officieren zitten
Voor de jongens					
1. Je leraar zegt dat alle jongens die slecht zijn in Nederlands. verplicht op twee middagen in de week van 14.30 tot 17.00 uur naar bijles Nederlands moeten. En dat gedurende 6 weken. De jongens die dat niet doen, gaan niet over. Dat heeft de schoolleiding beslist. Jij bent een van de jongens. Wat doe je: ga je naar de bijles of verzet je je daartegen? Met andere woorden: Ga jij tegen regels in waarmee je het niet eens bent, zelfs als je dat in grote problemen kan brengen?					<i>Situatie Roosje:</i> invoering Davidster + andere maatregelen tegen de Joden. Zij weigert een davidsster te dragen, blijft haar danslessen geven + gaat met opzet op terrassen zitten waar borden staat voor Joden verboden. Het liefst nog als er ook Duitse officieren zitten
Voor alle leerlingen					
2. Je bereidt een repetitie voor het vak geschiedenis voor. Jij bent daar niet goed in. Een voldoende op de repetitie is jouw laatste kans om over te gaan. En als je blijft zitten moet je van school af en zullen je ouders zeer teleurgesteld zijn. Hoe los je dat op? Je kunt steun zoeken bij Hans, die de beste van de klas in geschiedenis is. Hans is echter bepaald geen vriend van je. Je hebt er altijd ruzie mee en hij					<i>Situatie Roosje:</i> in Westerbork gaat zij een relatie aan met een SS-officier die haar werk geeft als secretaresse en ook bij Gemmeker introduceert als secretaresse. Daarmee bouwt zij een bescherming op tegen transport. Maar als deze officier wordt overgeplaatst, valt die bescherming weg en gaat zij (uiteindelijk) op transport naar Auschwitz

heeft jouw jongere broertje een keer afgetuigd. Vraag je hem toch om hulp bij de geschiedenisproblemen waar je echt niet uit komt? Met andere woorden: Zoek je hulp bij je grootste vijand?					
Voor alle leerlingen					
3. Je sluit vriendschap met een jongen, waarvan je weet dat hij verslaafd is, in harddrugs dealt en daarvoor veel geld krijgt. Je mag hem, omdat hij voor jou aardig is. De vriendschap is je dan ook veel waard, maar je weet tegelijkertijd zeker dat die vriendschap je in grote gevaren zal brengen. Je zou ook verslaafd kunnen raken, je zou met de politie in aanraking kunnen komen of in grote drugsproblemen kunnen belanden. Kun jij bevriend zijn met iemand van wie je vrijwel zeker weet dat hij/zij jou in grote problemen zal brengen?					<i>Situatie Roosje:</i> In Auschwitz gaat Roosje een relatie aan met een SS-officier. Zij slaapt met hem en treedt op als danseres voor andere SS-officieren. Maar ze weet ook dat dezelfde SS-officieren in Auschwitz alle Joden – dus ook haar – willen vermoorden.
4. In je klas zit een kind dat uit Syrië naar Nederland is gevlucht. De cijfers die het op verschillende vakken haalt, zijn te laag om over te gaan. Toch wordt besloten om dit kind wegens bijzondere omstandigheden naar de volgende klas te bevorderen. Wat vind jij daarvan? Vind jij dat sommige mensen meer kansen moeten hebben dan andere mensen?					<i>Situatie na 1945:</i> Na de oorlog keren Joodse overlevenden uit de kampen terug maar worden kil ontvangen, zowel door delen van de bevolking als door de overheid. De laatste reageert op basis van een beslissing in Londen (1944) dat Joden op dezelfde manier als de andere repatrianten behandeld zullen worden, zonder een uitzonderingspositie te kunnen claimen.

2. KENNISMAKING MET TANTE ROOSJE EN PAUL GLASER

- *Belangrijk is dat Roosje en de auteur worden geïntroduceerd en ahw tot leven gewekt*
- Hoofdvraag: ‘waarom doen/ handelen mensen wat ze doen/ zoals ze handelen?’ Deze vraag is in alle omstandigheden belangrijk, maar in extreme omstandigheden komen de handelingen van de mensen des te scherper naar voren. De jaren ’30 en de Tweede wereldoorlog vormen zo’n extreme tijd.
- Deelvragen:
 - Wie was Roosje Glaser? Wie is Paul Glaser? Een kennismaking met tante Roosje en haar neef Paul, bv aan de hand van Roosje in vogelvlucht of <https://www.youtube.com/watch?v= 8HZKO9oS0Q> .
 - !!!! Wek Roosje tot leven, bv. door naast de documentaire een stuk uit het boek van Paul Glaser, *Dansen met de vijand* voor te lezen. Ga er tegelijk ook niet te diep op in. In de loop van de lessen komt meer informatie over haar naar voren.

!!!! Ga in op de motieven van Paul om het familiegeheim te ontrafelen. Informatie daarover is te vinden in het boek van Paul Glaser, *Dansen met de vijand. Het oorlogsgeheim van tante Roosje*, De Bezige Bij, 2016 of in de genoemde video's.

- Leg uit dat de vraag 'waarom handelen mensen zoals ze handelen?' in de volgende thema's aan de orde komt.
 - Over welke wereld hebben we het (van jaren '20 tot 1942)? – *Thema 1: Dansen in een bezeten wereld*
 - Waarom en hoe gaan mensen in verzet? Waarom en hoe worden mensen verrader? Waarom doen mensen geen van beide? – *Thema 2: Verzet en verraad, houding en daad.*
 - Gaat het in Westerbork en Auschwitz om overleven of over leven? – *Thema 3: Over leven in Westerbork en Auschwitz*
 - Wat gebeurt er met je als je terugkeert uit de kampen? – *Thema 4: Thuiskomst?*

3. EEN INLEIDING OP DE TWEEDE WERELDOORLOG

- *Suggesties!! (dwz de docent kiest wat hij wil inleiden en hoe hij dit wil doen):*
- Omdat deze serie lessen in de derde klas aan de orde komt, wordt enige voorkennis over WO II verwacht. Check wat de leerlingen al van WO II weten. Voer bijvoorbeeld een kort gesprek over wat bekend is over WO II, via verhalen uit familie of omgeving o.i.d..
- Mogelijk te gebruiken:
 - https://www.npo.nl/histoclips/13-12-2012/NPS_1207570 - histoclip de Tweede Wereldoorlog – ca 15 minuten of/ en
 - <https://www.youtube.com/watch?v=4eee2rX5uYg> - Tweede Wereldoorlog in Nederland – ca 15 minuten
 - of (eigen keuze van de docent)

4. WAT WORDT VERWACHT? DE WERKWIJZE

- Geef aan dat de leerlingen antwoorden proberen te vinden op die vragen door
 - ✓ Historisch redeneren (domein A)
 - ✓ Brononderzoek
 - ✓ Inleving
 - ✓ Vanuit de historische context leren denken
 - ✓ Argumenteren en (historische) oordelen te geven
 - ✓ Naast Roosje andere getuigen aan het woord te laten
- Geef aan dat de leerlingen zelfstandig werken, dat zij aan de hand van onderzoeksvragen werken, dat zij individueel, maar ook in twee of meertallen werken en dat er groeps- en klassengesprekken zijn.
- Geef uitleg bij de werking van de website. Maak de leerlingen erop attent dat er (digitale) hulplijnen beschikbaar zijn: de Hulp Op Maat. Dat de leerlingen bij het verwerken van de opdrachten die eerst moeten gebruiken alvorens de docent te hulp te roepen.